

SUMMARY

Horopakha Nataliia. Interactive methods of professional competencies formation of the future defectologist-speech therapists.

The purpose of the article is to reveal the possibility of using interactive methods in shaping professional competencies of future defectologists-speech therapists. The author uses the following research methods: sources study, materials analysis and synthesis of for theoretical studies; experience generalization in applying interactive methods for specialists trainings in educational programs “Preschool education, special education (speech therapy)” and “Special education. Speech therapy. Special Psychology”. Speech therapist’s professional competence is analyzed by its essence and structure. Teacher’s professional competence is considered as a set of three components – subject-technological, psychological and pedagogical, general-cultural. The importance of interactive teaching methods for the formation of students’ professional competencies is substantiated. In particular, the possibilities of using interactive methods during lectures and practical classes are revealed.

It is proved that speech therapists’ training requires the usage of interactive methods, which are based on self-study and mutual learning of students. The technology of application during lectures of special methods of preschool and elementary education of interactive discussion, “envelope attack”, “jig saw” method is disclosed. There are offered recommendations for the multimedia lectures preparation, which attract students to create multimedia lectures.

The article describes the usage during practical classes of methods of problem-developing training and forms of the game for the independent student work organization. Two versions of the pedagogical game are described. The technology of conducting the educational blitz-game with students is analyzed in detail. For a specific example, the use of a business educational game is presented. The structure of the Blitz game and the business game is presented, the stages of preparation and holding are described.

Prospects for further research raised in the article of the problem are seen in the substantiation of the pedagogical conditions of the use of interactive methods not only in the process of classroom training of future speech therapists, but also in the organization of independent educational work of students and pedagogical practice.

Key words: *speech therapist, competence approach, professional competence, interactive methods, mutual learning, pedagogical blitz games, business games.*

УДК 378.091.3:373.3.011.3-051]:004.77

Лариса Колесник

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

ORCID ID 0000-0003-4101-7418

DOI 10.24139/2312-5993/2019.03/062-072

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН КУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ З ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто практичний досвід використання масових відкритих онлайн курсів (МВОК) у процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи в Україні за допомогою змішаної форми навчання, у яких МВОК виступають у якості каталізаторів якості професійної підготовки. Процес фахової підготовки розглядається через призму глобальних технологічних змін у світі та змін вимог до вчителя

початкової школи у зв'язку з освітньою реформою в Україні, прийняттям Концепції «Нової української школи». Використовуючи інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчалися українські й зарубіжні платформи МВОК, висвітлено особливості та специфіку використання МВОК при підготовці вчителя початкової школи в педагогічному закладі вищої освіти в Україні. Подальші наукові розвідки передбачають вивчення питання академічної культури й цифрової компетентності серед викладачів для можливості якісного впровадження МВОК у процес фахової підготовки.

Ключові слова: змішане навчання, масові відкриті он-лайн курси (МВОК), професійна підготовка, майбутні вчителі початкової школи, платформи дистанційного навчання.

Постановка проблеми. Технологічне середовище змінює сучасний світ із надзвичайною швидкістю і має безпосередній вплив на освіту. Швидкоплинність змін не дає можливості передбачити, які навички, знання та вміння майбутнього педагога будуть необхідні в недалекому майбутньому, що ускладнює підготовку конкурентоспроможного фахівця. За оцінками зарубіжних аналітиків, щорічно оновлюються 5 % теоретичних і 20 % професійних знань, якими повинні володіти інженери, лікарі, педагоги та інші фахівці. У США встановлена навіть своєрідна одиниця виміру застарівання знань спеціаліста – «період напіврозпаду компетентності». Під цим терміном розуміється тривалість часу, за який, з моменту закінчення вишу, у результаті появи нової наукової та технологічної інформації, компетентність фахівців знижується на 50 %. В останні роки цей період стрімко скорочується: за останніми даними, для медиків, педагогів, менеджерів він становить близько 4 років (Thomas & Brown, 2011).

Тобто, в умовах України, знання застарівають ще до закінчення ЗВО. Оскільки ми не можемо спрогнозувати зміни та вплинути на їх темп, ми маємо принаймні спробувати адаптувати навчання сьогодні. Одним із головних завдань сучасного педагогічного ЗВО є надати майбутнім вчителям дієві інструменти для професійного саморозвитку, заохотити студентів критично мислити, працювати з високою адаптивністю і гнучкістю, а також підтримувати власну індивідуальність і творчість. Саме тому все більше сучасних закладів вищої освіти звертаються до змішаної форми навчання (blended learning), що дає змогу поєднувати очну та он-лайн форми професійної підготовки. Змішане навчання – це поєднання онлайн- та офлайн-навчання в один ланцюжок, що творить «навчальний досвід» студента та самодостатній логічний курс або предмет. За умови здійснення змішаного навчання інструкції/теорія, яку студент опрацьовує онлайн (чи то у формі самостійного прочитання матеріалів, чи під час перегляду демонстраційних відео, чи під час перегляду відеозапису лекції викладача, чи у формі гри), знаходять своє застосування офлайн (тобто у приміщенні школи

під час занять). Усі види вияву активності та заняття, що відбуваються в школі, мають поєднуватися та на практиці закріплювати знання, здобуті учнем при самостійній роботі онлайн (Малихін та ін., 2017, с. 49).

Останнім часом у форматі змішаного навчання все більшої популярності набувають масові відкриті он-лайн курси (МВОК).

Аналіз актуальних досліджень. Переважна більшість досліджень, пов'язаних із появою і запровадженням масових відкритих он-лайн курсів, стосується їх впливу на доступ до освіти та на якість надання освітніх послуг. Необхідно також зазначити, що використання масових відкритих он-лайн курсів для професійної підготовки вчителів набуло досить значного поширення в західному світі. Так, іспанські і португальські вчені В. Гонсалвес, І. Чумбо, Е. Торрес, Б. Гонсалвес у своєму дослідженні довели, що МВОК можуть використовуватись у формальному контексті та підході і, таким чином, сприяти освіті вчителів на більш глобальному рівні (Gonçalves et al., 2016).

Швецькі вчені В. Джоб, К. Естлунд, Л. Свенссон у своїй роботі досліджують переваги та недоліки використання МВОК для професійного розвитку вчителів та розглядають ключові критерії створення якісних курсів (Jobe et al., 2014).

У дослідженні К. Е. Тьомте (Норвегія) зроблено акцент на готовності до змін, які неминуче відбуваються в педагогічному процесі з моменту впровадження масових відкритих он-лайн курсів та аналізі ризиків і різних видів опору, з якими стикається ЗВО на своєму шляху (Tømte, 2018).

Питання використання масових відкритих он-лайн курсів у професійній підготовці вчителя початкової школи набуло своєї актуальності з моменту впровадження Концепції «Нової української школи» та необхідності масової перепідготовки вчителів. До цього часу спостерігалася тенденція використання МВОК вибірково. Так, у своїх роботах Н. Балик, В. Олексюк, М. Березицький (2017) досліджують можливості використання МВОК у процесі підготовки вчителів інформатики, М. Золочевська (2017) розглядає особливості зворотного зв'язку в навчальних курсах на платформах МВОК, але комплексного аналізу використання МВОК в освітньому середовищі сучасного педагогічного ЗВО, на жаль, не виявлено. Тому **метою даної статті** є дослідити особливості використання масових відкритих он-лайн курсів у професійній підготовці фахівця з початкової освіти в контексті реалізації концепції «Нової української школи».

У статті використані теоретичні **методи дослідження** (аналіз психолого-педагогічної літератури, базових понять дослідження, прогнозування), інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого

вивчалися українські й зарубіжні платформи МВОК із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Масові відкриті он-лайн курси були і залишаються феноменом освіти XXI століття, які сприймаються неоднозначно науковцями світу. Так, Shirky (2012), порівнюючи появу МВОК із появою MP3 плеєра в музичній індустрії, стверджує, що вони несуть руйнівний потенціал для вищої освіти, у той час як розробник першої української платформи МВОК Іван Примаченко (2011) порівнює їх появу з винаходом друкарського верстата в Європі. Незважаючи на тривалі суперечки між противниками і прихильниками МВОК, їх популярність у світі невпинно зростає. Більшість провідних університетів (Стенфорд, Гарвард, Массачусетський технологічний інститут, Берклі, Колумбійський університет, Лондонський університет, Федеральна політехнічна школа Лозанни, Единбурзький університет, Оксфорд, Кембридж та багато інших) створюють власні он-лайн курси, і, наразі, вже існує практика використання курсів університетів-партнерів. Ініціативи дистанційної освіти підтримуються великими корпораціями та благодійними організаціями (Google, Microsoft, Фондом Білла й Мелінди Гейтс та ін.). Якщо на початку свого виникнення МВОК переслідували переважно ціль професійного саморозвитку та можливості самовдосконалення, то сучасні тенденції використання МВОК у фаховій підготовці наочно демонструють їх еволюцію.

Особливості МВОК пов'язані саме з їх назвою. Насамперед, це масовість. Не існує жодних обмежень під час реєстрації на той чи інших курс. Курси є відкритими, безкоштовним чи мають досить символічну плату за сертифікат про закінчення навчання. Серед найбільших провайдерів науковці зазначають Coursera, Udacity і EdX (Shumski, 2013).

Так, згідно з даними 2013 року, на Coursera проходили навчання приблизно чотири мільйони студентів, було розроблено близько 400 курсів з 80 різних установ, EdX мав близько мільйона студентів і 60 курсів з 28 різних закладів освіти, Udacity мав близько мільйона користувачів і 30 курсів, які викладають як університети, так і приватні партнери (Shumski, 2013). Згідно з останніми дослідженнями, частка он-лайн студентів зросла приблизно на 5,6% з 2015 по 2016 роки. Саме з 2015 року були запроваджені магістерські програми з можливістю отримання ступеня он-лайн. З 2018 року студенти мають змогу приєднуватися до бакалаврських програм (Babson Survey Research Group, 2017).

У той час як у західному світі МВОК продовжують революцію в освіті, в Україні триває реформа системи освіти. Упровадження Концепції «Нової

української школи» в 2018 році та затвердження професійного стандарту вчителя початкових класів поставило педагогічні ЗВО перед фактом миттєвого реагування на відповідність випускників 2018 року заявленим вимогам ринку праці. Велика кількість учителів, які потребували перепідготовки відповідно до Концепції «Нової української школи», призвели до нестандартної форми використання МВОК в українському освітньому середовищі. Масові відкриті он-лайн курси на українських он-лайн платформах можна поділити на дві категорії – обов'язкові та курси для самоосвіти. Обов'язкові курси дають можливість учасникам, які завершили навчання, продовжувати роботу за фахом і зараховуються як підвищення кваліфікації вчителя.

Так, наявність сертифікату завершення он-лайн навчання за курсом «Он-лайн курс для вчителів початкової школи» надала можливість його учасникам працювати в першому класі у 2018 р. за концепцією «НУШ». Уперше такі курси з'явилися на українській освітній платформі EdEra в лютому 2018 р.

Українська онлайн платформа EdEra (www.ed-era.com) розпочала свою роботу навесні 2014 року як волонтерський проект. Метою засновників є створення якісного освітнього контенту для українського споживача, адже масовий доступ до західних освітніх платформ і досі залишається обмеженим через низький рівень знань англійської мови. Саме на он-лайн платформі EdEra 1 лютого 2018 року стартувало навчання на обов'язковому «Онлайн-курсі для вчителів початкової школи». Курс було створено спільно Міністерством освіти і науки України та студією онлайн-освіти EdEra за участі громадської спілки «Освіторія». Згідно із загальноприйнятою концепцією МВОК, вищезазначений онлайн-курс відкритий для всіх бажаючих, не залежно від фаху, віку і підготовки. У разі успішного закінчення курсу учасник отримує електронний сертифікат. Успішність оцінюється за виконанням теоретичних і практичних завдань, що отримуватиме слухач під час навчання. Курс складається з 6 модулів. Серед тем – Державний стандарт початкової освіти, управління класом, методики компетентнісного та інтегрованого навчання, інклюзивна освіта. Як і переважна більшість МВОК, зазначений курс складається з коротких відео-лекцій (6–10 хвилин), контрольних завдань і фінального іспиту. До кожної лекції на платформі з'являється супроводжуючий матеріал. На факультеті педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова студенти 4 курсу спеціальності «Початкова освіта», починаючи з 2018 року, проходять навчання за зазначеним курсом. Відповідно до навчальних програм курс зараховується як виконання самостійної чи індивідуальної роботи студентів.

Наступним обов'язковим курсом став курс для вчителів англійської мови, які мали навчати учнів перших класів з вересня 2018. Для зазначеного курсу було відкрито онлайн-платформу для підвищення кваліфікації вчителів <https://nus-english.com.ua/>. Розробкою навчальної програми займалися фахівці Міністерства освіти і науки України спільно з Британською Радою та Кембриджським Університетом (Cambridge University Press та Cambridge Assessment English).

Навчання на платформі є частиною комбінованого очно-дистанційного курсу, який є обов'язковим для проходження вчителями початкових класів. На платформі розміщено два великих блоки: інформаційний, який призначений для ознайомлення з опціями, цілями та задачами навчальної платформи (доступний англійський або український варіант); навчальний, який призначений безпосередньо для проходження онлайн-навчання (доступний англійський варіант).

Слухачі курсу, зокрема, дізнаються, як підвищити мотивацію дітей до навчання, правильно вказувати на помилки та максимально розкрити лінгвістичні здібності.

Оскільки очне навчання студенти спеціальності «Початкова освіта» проходять під час вивчення курсу «Методика викладання іноземних мов у початковій школі» у сьомому семестрі, то приєднання до дистанційної платформи та участь в он-лайн курсі дозволило отримати методичну інформацію від носіїв мови та сертифікат про проходження навчання впродовж сьомого семестру.

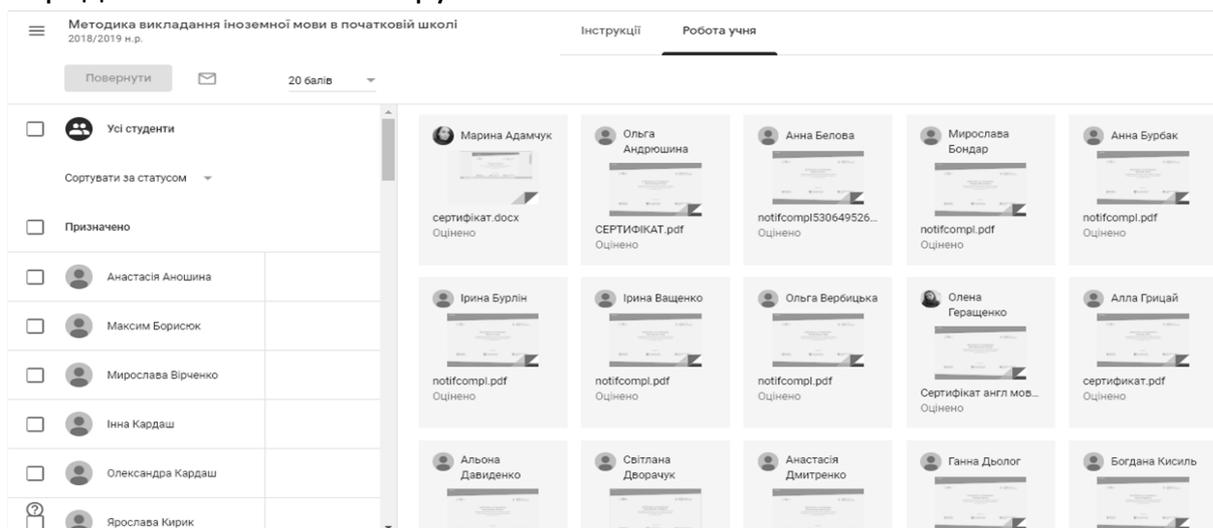

Рис.1. Сертифікати студентів 4 курсу спеціальності «Початкова освіта» за закінчення навчання на курсі для вчителів англійської мови, завантажені в Google Classroom.

Для приєднання до курсу та своєчасної подачі звітності нами було використано сервіс Google Classroom, який вже досить тривалий час

використовується викладачами Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сервіс дозволяє швидко й ефективно організувати навчальний процес без сторонньої технічної допомоги, підвищує рівень комунікабельності між викладачем і студентами, дозволяє відслідковувати виконані завдання і прибудовувати власний режим їх виконання. Зазначений сервіс був також використаний нами для завантаження звітів з практики зі спеціалізації іноземна мова студентами магістратури спеціальності «Початкова освіта».

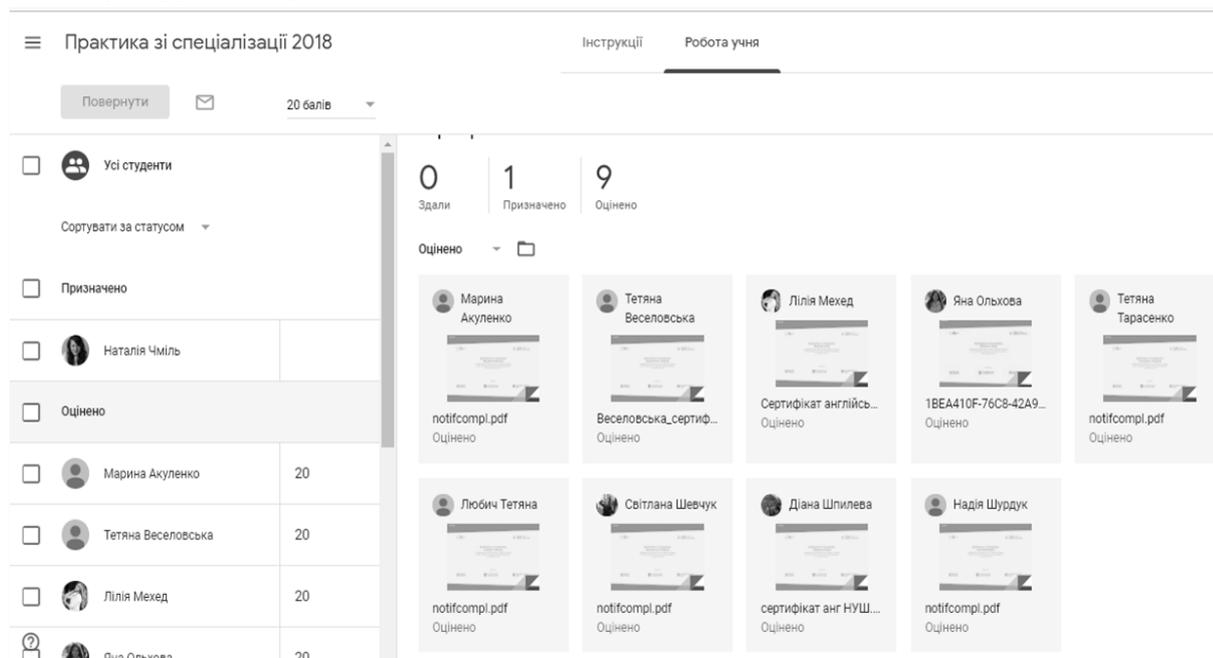

Рис. 2. Сертифікати студентів-магістрів спеціальності «Початкова освіта» за закінчення навчання на курсі для вчителів англійської мови, завантажені в Google Classroom.

Крім обов'язкових он-лайн курсів існує також можливість приєднатися до певного он-лайн курсу в межах спеціалізації чи власних планів професійного саморозвитку. Так, у травні 2018 року на платформі EdEra розпочав роботу онлайн-курс з інклюзивної освіти «Робота вчителя початкових класів з дітьми із особливими освітніми потребами». Головними темами курсу є: як зробити навчання в інклюзивному класі ефективним, яку лексику потрібно використовувати, як протидіяти булінгу та формувати діалог з батьками учнів інклюзивного класу. Також майбутніх освітян може зацікавити курс «Недискримінаційний підхід у навчанні», створений у межах упровадження ідей «Нової української школи» і спрямований на протидію дискримінації в освітньому середовищі.

У січні 2019 року на цій самій платформі відкрилася раєтрація на два курси для адміністраторів шкіл «Управління школою. Практикум» та «Ефективні комунікації для освітніх управлінців», які покликані допомогти

адміністраціям шкіл та керівникам відділів освіти налагодити ефективні процеси управління у школах.

Окремо варто окреслити можливості, які нещодавно відкрилися для освітян на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>). Упродовж 2019 року Prometheus запускає безкоштовні онлайн-курси для підвищення кваліфікації вчителів від Массачусетського технологічного інституту, Колумбійського та Квінслендського університетів. Онлайн-курс Педагогічного інституту Колумбійського університету «Наука про навчання: Що має знати кожен вчитель?» на базі сучасних досліджень розповідає про те, як саме ми навчаємося – як наш мозок створює, зберігає й відтворює спогади. Курс Массачусетського технологічного інституту «Дизайн-мислення в школі» допоможе розібратися, як навчати учнів, щоб вони стали успішними в сучасному непередбачувальному світі. Курс Массачусетського технологічного інституту «Впровадження інновацій в школах» створено для освітніх лідерів (від вчителів до директорів шкіл), які хочуть упроваджувати інновації у своїх закладах освіти. Курс університету Квінсленду «Глибинне навчання через трансформаційну педагогіку» розповідає про глибинне навчання поєднуючи новітні дослідження з когнітивної психології, сучасні освітні теорії та різноманітні підходи нейронауки. Отримані сертифікати мають бути зараховані державою в якості підвищення кваліфікації вчителів (Prometheus, 2019).

Зазначені курси є надзвичайно цінним додатком у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи, адже в своїй основі базуються на міждисциплінарному підході і дають можливість долучитися українському студентству до загальноосвітніх практик навчання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Використання масових відкритих он-лайн курсів у процесі підготовки фахівця початкової освіти набуває дедалі більшої популярності серед сучасних педагогічних ЗВО. Зазначені курси при вмілому поєднанні з очною формою навчання надають можливість майбутнім учителям початкової школи підвищувати свій професійний рівень, спираючись на власну освітню траєкторію, долучатися до загальноосвітніх освітніх трендів, відчути себе частиною глобальної освітньої спільноти.

Подальші наукові розвідки передбачають вивчення питання академічної культури й цифрової компетентності серед викладачів для можливості якісного впровадження МВОК у процес фахової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

- Babson Survey Research Group. (2017). *Higher Education Reports Online and Distance Education*. Retrieved from: <https://www.onlinelearningsurvey.com/highered.html>
- Балик, Н., Олексюк, В., Березицький, М. (2017). *Методичні аспекти використання масових відкритих онлайнкурсів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики*. Режим доступу: http://mobile.elar.fizmat.tnpu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/991/Thesis2017_Balyk_Oleksyuk_Berezitskyj.pdf?sequence=1 (Balyk, N., Oleksiuk, V., Berezitskyi, M. (2017). *Methodological aspects of use of massive open online courses in the process of training future teachers of informatics*. Retrieved from: http://mobile.elar.fizmat.tnpu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/991/Thesis2017_Balyk_Oleksyuk_Berezitskyj.pdf?sequence=1).
- Gonçalves, V., Chumbo, I., Torres, E., Gonçalves, B. (2016). *Teacher Education Through Mooc: A Case Study*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/311368541_TEACHER_EDUCATION_THROUGH_MOOC_A_CASE_STUDY.
- Jobe, W., Östlund, C., Svensson, L. (2014). *MOOCs for Professional Teacher Development*. Retrieved from: [https://oerknowledgecloud.org/sites/oerknowledgecloud.org/files/proceeding_130997%20\(3\).pdf](https://oerknowledgecloud.org/sites/oerknowledgecloud.org/files/proceeding_130997%20(3).pdf)
- Малахін, О. В., Ковальчук, В. І., Арістов, Н. О. (2017). *Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС*. Київ. Режим доступу: www.researchgate.net/messages/798246141 (Malakhin, O. V., Kovalchuk, V. I., Aristov, N. O. (2017). *Strategies for the intensification of higher humanitarian education in Ukraine and EU countries*. Kyiv. Retrieved from: www.researchgate.net/messages/798246141
- Prometheus. *Підвищення кваліфікації вчителів – безкоштовні он-лайн курси*. Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/courses-for-teachers/?fbclid=IwAR02Yy0jK0y45UgEOIjiwQ6Qd4nhZFaQwf6NI1b1YXugCSY2KX6jPJX58G0> (Prometheus. *Teachers qualification improvement – free on-line courses*. Retrieved from: <https://prometheus.org.ua/courses-for-teachers/?fbclid=IwAR02Yy0jK0y45UgEOIjiwQ6Qd4nhZFaQwf6NI1b1YXugCSY2KX6jPJX58G0>).
- Shirky, C. (2012). *Napster, Udacity and the Academy*. Retrieved from: <http://www.shirky.com/weblog/2012/11/napster-udacity-and-the-academy/>
- Shumski, D. (2013). *MOOCs by the numbers: How do EdX, Coursera and Udacity stack up? Education Dive*. Retrieved from: <http://www.educationdive.com/news/moocs-by-the-numbers-how-do-edx-coursera-and-udacity-stack-up/161100/>.
- Thomas, D., Brown, J. S. (2011). *A New Culture of Learning Cultivating the Imagination for a World of Constant Change*. Retrieved from: <http://www.newcultureoflearning.com/newcultureoflearning.pdf>.
- Tømte, C. Ed. (2018). *MOOCs in teacher education: institutional and pedagogical change?* Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02619768.2018.1529752?journalCode=cete20>.
- Zolocheska, M. (2017). *Feedback in Training Courses on Mooc Platforms*. Retrieved from: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/87#.Xlpl1CgzblV>

РЕЗЮМЕ

Колесник Лариса. Тенденции использования массовых открытых онлайн курсов в подготовке специалиста по начальному образованию.

В статье рассмотрен практический опыт использования массовых открытых онлайн курсов (МООК) в процессе подготовки будущего учителя начальной школы в Украине с помощью смешанной формы обучения, в которых МООК выступают в качестве катализаторов качества профессиональной подготовки. Процесс профессиональной подготовки рассматривается через призму глобальных технологических изменений в мире и изменений требований к учителю начальной школы в связи с образовательной реформой в Украине, принятием Концепции «Новой украинской школы». В процессе изучения украинских и зарубежных платформ МООК проанализированы и освещены особенности и специфика использования массовых открытых он-лайн курсов при подготовке учителя начальной школы в педагогическом учреждении высшего образования в Украине. Дальнейшие научные исследования предусматривают изучение вопросов академической культуры и цифровой компетентности среди преподавательского состава для возможности качественного применения МООК в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: смешанное обучение, массовые открытые онлайн курсы (МООК), профессиональная подготовка, будущие учителя начальной школы, платформы дистанционного обучения.

SUMMARY

Kolesnyk Larysa. The practice of using massive open online courses in vocational training of future primary school teachers.

The article examines practical experience of using massive open online courses in the process of training future primary school teachers in Ukraine. MOOCs are considered as the catalysts of the quality of professional training and been implemented in the educational environment as the element of blended learning. Global technological changes and educational reform in Ukraine, adoption of the Concept of “New Ukrainian School” have influenced vocational training of future primary school teachers. This has led to changes in the primary school teachers requirements in the modern labor market. In 2018 institutions of higher education in Ukraine faced the challenge of competitiveness of their graduates in the labor market. In this way, massive open online courses, due to their availability, mass, and autonomy, were recognized as the best solution when making appropriate urgent changes in the process of future primary school teachers training. There are numerous MOOCs providers, but three largest are Coursera, Udacity, and EdX (Shumski, 2013). As of 2013, Coursera is the largest with roughly four million students and 400 courses from 80 different institutions, EdX has approximately one million students and 60 courses from 28 different institutions, and Udacity has around one million users and 30 courses taught by faculty from five universities as well as private partners (Shumski, 2013). But Ukrainian on-line courses at EdEra platform (www.ed-era.com) and Prometheus platform (<https://prometheus.org.ua>) have their own differences.

According to our research, we will look at the features of the use of massive open online courses in the primary school teachers' vocational training in the context of the implementation of the Concept of “New Ukrainian School”. We can divide them into two categories: compulsory courses and courses for self-education. Compulsory courses mean that you need to finish the course with the certificate of attendance if you want to teach at the first grade. So, these obligatory courses were added to the future primary school teachers training as part of vocational training.

Further scientific research involves studying the question of academic culture and digital competence among educators for quality online courses implementation in vocational training.

Key words: vocational training, future primary school teachers, massive open online courses (MOOCs), educational environment, Concept of "New Ukrainian School", compulsory courses, educational reform in Ukraine.

УДК 378:373.3]:005.336.2

Дмитро Пріма

Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти

ORCID ID 0000-0002-2102-9932

DOI 10.24139/2312-5993/2019.03/072-082

СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Метою статті є розкриття аспектів сутнісної характеристики й особливостей формування професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи. У статті використано методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури); інтерпретаційно-аналітичний метод, узагальнення. Наголошено на необхідності формування в майбутнього вчителя початкової школи активної професійної позиції. Внесено уточнення щодо змістової сутності означеного феномена як міждисциплінарного, багатозначного. Окреслено чинники становлення й формування професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи, її функціональне призначення. Подано трактування досліджуваного феномена й окреслено перспективи подальших розвідок.

Ключові слова: активна професійна позиція, інтегративна характеристика, майбутній учитель, початкова школа, професійна позиція, професійні якості, функції, ціннісні орієнтації.

Постановка проблеми. Одним із провідних завдань сучасної системи педагогічної освіти є підготовка фахівця, який володіє цілісним гуманістичним світоглядом, високим професіоналізмом, професійною та особистісною культурою, здатний компетентно, відповідально й творчо здійснювати професійну діяльність, постійно прагнути до саморозвитку й самоосвіти, тобто бути активним суб'єктом власної діяльності, зі сформованою професійною позицією. Саме професійна позиція є важливою категорією, яка відображає сутність професіоналізації вчителя, що, власне, дозволяє йому не прилаштовуватися до динамічно змінюваних умов навколишньої дійсності, а змінювати ці умови, впливати на ситуацію з метою реалізації своїх особистісних, професійних якостей, творчого потенціалу.

Аналіз актуальних досліджень (О. Баранова, М. Деметьєва, К. Качаліна, О. Літовка, Г. Холодова та ін.) засвідчив наявність наукових розвідок, що висвітлюють різні аспекти професійної позиції, здебільшого, як інтегративної характеристики розвитку особистості (К. Абульханова-